

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

Het teken van Lazarus' opwekking (Joh. 11 : 1-44)

Middel — geen doel

Vóór zijn laatste feest in Jeruzalem brengt Jezus enige tijd door in Perea. In het „Over-jordaanse” dus en wel ter plaatse waar Johannes voorheen doopte.

Zijn verblijf zet de mensen daar aan het denken. Ze herinneren zich de Doper. En ze komen, velen komen tot Jezus. Waarover spraken ze? Wat zeiden ze tegen elkaar? Luister: „Johannes deed wel geen enkel teken, maar al wat Johannes van dezen (van Jezus) zei, was waar.” En — kan het mooier? — velen daar geloofden in Hem (Joh. 10 : 40-42).

Dáár.

Niet in Jeruzalem.

Niet in de stad waarvan de evangelist vertelt dat Jezus er een opzien-barend teken deed (het laatste dat hij vermeldt): de genezing van een blindgeborene. En een opschudding dat dit gaf: de genezene wordt tenslotte „uitgeworpen”... (Joh. 9).

Johannes deed géén tekenen — Jezus wél. Nog één teken verhaalt de evangelist, tevens het laatste: de opwekking van Lazarus. Ziedaar de compositie van het vierde evangelie. Aan Jezus' dood gaat vooraf het tot leven roepen van Lazarus.

Het was, let wel, máár een teken. Dat wil zeggen: Lazarus komt pas op de tweede plaats. Lazarus werd voor iets anders gebruikt. Lazarus moest ergens voor dienen. Hij was slechts middel, ondergeschikt aan het doel dat Jezus stelde. Als Lazarus' verrijzenis uit het graf slechts middel was, hoe groots moet dan Jezus' doel zijn!

Het kan nog twee dagen lijden...

Lazarus is ziek. Zijn zusters, Maria en Martha zenden Jezus bericht vanuit Bethanië (zo'n 3 km van Jeruzalem). Het luidt: Heer, zie, dien Gij liefhebt (uw vriend) is ziek.

Meer niet: Heer, uw vriend is ziek. Het ging kennelijk niet om een griepje of verkoudheid — daar stuur je geen bericht voor. Lazarus is ernstig ziek. Ze vrezen blijkbaar voor zijn leven.

Wat voor antwoord krijgen Maria en Martha... en Lazarus (als hij nog bij bewustzijn is), daar bij het ziekbed?

Dit: „deze ziekte is niet ten dode”. Lazarus is niet ten dode opgeschreven. En: „deze ziekte is... ter ere Gods, opdat de Zoon van God er door verheerlijkt worde”. Zij dient: Gods glorie met als doel: de glorie van de Zoon van God.

Dát horen ze bij het ziekbed. En Jezus weet wíe het horen: zijn méér dan gewone vrienden: „Jezus nu had Martha en haar zuster en Lazarus lief.” Er was een heel bijzondere band tussen hen. Hun namen alleen al deden zijn hart open gaan. Hij was innerlijk met hen verbonden. Hij zag Lazarus ziek liggen. Hij zag — Hij kende ze immers — hoe Martha en Maria hun broer verzorgden. Hij had hun liefde geproefd en was er door verkwikt (11 : 2). Hij kende ze.

Denk daaraan als u nu verder leest: „toen Hij dan hoorde, dat hij ziek was, bleef hij daarop nog twee dagen ter plaatse waar Hij was”...

Het doel onthuld

Jezus wíst wat Hij deed. En wat Hij doen zou: midden in zijn lijdenstijd, ergens op het laatste deel van zijn lijdensweg, zal Hij het Paasfeest inluiden — ook al is het niet méér dan een teken.

Pas na twee dagen gaat Hij. Een reis van een à twee dagen. Onder pro-

test van zijn discipelen. En notabene als Hij wéét dat Lazarus is overleden. Hij vertelt hun dat met zachte woorden: „Lazarus, onze vriend, is ingeslapen.” Even later rondt: „Lazarus is gestorven”. Maar niet dan nadat Hij hen bij voorbaat getroost had: „maar Ik ga daar heen om hem uit de slaap te wekken”. En nu met een rechtstreekse aanvulling voor hen: „en het verblijdt Mij om u, dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij tot geloof komt. Het doel ontplooit zich als een bloem: zijn glorie is het geloof van de Zijnen.

Jezus kwam te laat, zeiden ze (vgl. 11 : 37). De doodsklokken hadden al geluid. De begrafenis had zeker vier dagen terug al plaatsgevonden, was voorbij. Maar het verdriet was niet voorbij, de behoefte aan troost evenmin. Kennelijk hadden Martha en Maria — en Lazarus — véél vrienden gemaakt, „genegenheid en goedkeuring verworven in de ogen van God en mensen” (Spr. 3 : 4). Want al was de begrafenis al vier dagen geleden — er waren nog steeds „vélen uit de Joden tot Martha en Maria gekomen om haar te troosten over haar broeder”.

Het leed geproefd en gedragen

U kent de reactie van Martha en even later, letterlijk, ook die van Maria: Here, indien Gij hier geweest waart, zou mijn broeder niet zijn gestorven. Ook Jezus' antwoord: uw broeder zal opstaan. Martha, niet grootgebracht bij de leer der Sadduceëen die ontkennen dat er een opstanding is, denkt aan de jongste dag. Jezus kan, mag haar méér vertellen: „Ik ben de opstanding en het leven”. En dan volgen „twee schitterende paradoxen (schijnbaar innerlijke tegenstrijdigheden)...: de gestorvene leeft en de nog levende sterft niet.” „Wie in Mij gelooft zal leven, ook al ware hij gestorven... gelooft gij dat, Martha?”

Even later is ook Maria daar. Met een eendere reactie als haar zuster. En de tranen stromen haar over de wangen, zo goed als bij de troosters die met haar meegekomen zijn.

Daar staat Jezus, diezelfde Jezus die eerst gezegd heeft: Ik ben blij om u dat Ik daar niet geweest ben. Daar staat Hij — alleen — tegenover het eeuwig terugkerend leed van de mensen, tegenover het leed van de dood, het leed van de achterblijvenden, voor zijn vrienden, van Lazarus' vrienden. Hij ziet wat de dood aanricht in de mensenwereld, altijd weer. Zieken, sterfbedden, begrafenissen, lege plaatsen. Een zee van tranen, een oceaan van leed. Ogen die hulpeloos om hulp vragen, troosters die al even hulpeloos zijn. Alle klaagmuziek van een Johannespassie kan nog niet weergeven wat de dood betekent voor Hem, het leven en het licht der mensen (1 : 4).

Het doel bereikt!

Het schokte Hem, de innerlijke emoties worden Hem de baas: „Jezus weende”. Bij het graf van zijn vriend stromen de tranen Hem over de wangen. Al onze ziekten heeft Hij gedragen...

Maar het is zijn glorie en die van zijn Vader, te tonen — nu al — wie de macht over de dood heeft (Hebr. 2 : 14 v.): Lazarus, kom naar buiten! De paasklokken luiden al vóór Goede Vrijdag. Nú nog maar als een teken. Straks, op Pasen en daarna op Zijn grote dag. Hij luidt het leven in, dwars door de dood heen: de dood kan geen kwaad meer doen, hún geen kwaad doen die in Hem gelooft als de opstanding en het leven. Door zijn verzoenend lijden en sterven, hebben wij een enige troost in leven en in sterven. En kunnen wij het Hem nazeggen: „Vader in uw handen beveel Ik mijn geest”. Dan is het doel bereikt!

IN DIT NUMMER

101 Ds E. R. Postma, Het teken van Lazarus' opwekking

102 Ds G. Janssen, De begrensde bevoegdheid van de Overheid

103 Dr J. Meulink, Kerk en Jeugd

104 Prof. mr J. J. Oostenbrink,

Christen-zijn en burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving

105 C. P. Dorenbos, Evangelisten-school

106 Prof. C. Veenhof, Persschouw

G. Janssen / Nijverdal

De begrensde bevoegdheid van de Overheid

Principe en praktijk

De discussies over het Voorontwerp van een wet gelijke behandeling zijn volop aan de gang. Soms laaien daarbij de emoties vrij hoog op. Met name het orthodoxe christelijke volksdeel voelt zich in zijn christelijke activiteiten belemmerd, indien dit Voorontwerp ongewijzigd tot wet zou worden. En daarmee ook in zijn door de grondwet gewaarborgde vrijheid.

Terecht?

Om op deze vraag behoorlijk antwoord te geven is het wenselijk ons nader te bezinnen op de bevoegdheid van de Overheid. Doen we dit niet dan blijven we m.i. toch wat in de oppervlakte steken en zullen onze bezwaren de betrokken instanties minder aanspreken dan wel gewenst mag worden.

We belijden als Bijbelgelovige christenen dat de Overheid aan God en aan Zijn Christus onderworpen is. Want alleen de Here God is de absolute soeverein, aan Wie alles in de hemel en op de aarde onderworpen is en Hij heeft Christus alle macht gegeven. Hij is de Koning der koningen en de Heer van alle heren. Aan Zijn wet heeft ook de Overheid gehoorzaamheid te bewijzen en zij heeft die te erkennen als richtsnoer van al haar handelen. Dat betekent intussen niet dat de Overheid haar onderdanen de wet Gods heeft op te leggen op dezelfde wijze als dat in de kerk gebeurt. Kerk en Staat zijn onderscheiden, daarom ook de 'regering' in beiden. Calvijn drukt dit zo uit: Hij „die tussen lichaam en ziel, tussen dit tegenwoordige vergankelijke en het toekomstige eeuwige leven een onderscheid weet te maken, die zal ook gemakkelijk begrijpen, dat het geestelijk Rijk van Christus en de burgerlijke ordinantie zaken zijn, die zeer veel van elkander verschillen”. Calvijn wil hier niet weten van onderlinge tegenstrijdigheid. Maar handhaaft wel degelijk een onderscheid. Zonder zijn terminologie in alles voor onze rekening te nemen kunnen we toch wel zeggen dat hij op een belangrijke zaak wijst. Door een eenvoudig voorbeeld kan ons dit duidelijk worden. In de kerk wordt ons de wet Gods verkondigd en ons voorgelaten dat wij niet zullen doodslaan. Maar bij de uiterlijke doodslag blijft de prediking niet staan. Zij gaat ook spreken over de bewegingen van het hart. Als God ons de doodslag ver-

biedt, leert Hij ons dat Hij de wortel van de doodslag als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid haat en zulks alles voor een doodslag houdt, zo verkondigt de kerk in haar prediking het zesde gebod. En zij kan dat doen omdat zij het Evangelie verkondigt dat dat de harten aangrijpt en vernieuwt tot de gehoorzaamheid van het gelóof. Maar dat middel van de prediking bezit de Staat niet. Zij heeft zich daarom te beperken tot de uiterlijke zaken, tot wat Calvijn noemt de burgerlijke en uiterlijke rechtvaardigheid. Gezien de aard van de Overheid is haar bevoegdheid begrensd: zij regeert niet over de harten, zoals Christus in zijn Koninkrijk.

Daarom behoort het verlenen van vrijheid van godsdienst aan de kerk principieel tot de taak van de Overheid in de periode van het Nieuwe Testament. De dienst van God is voor alles een zaak van het hart en over de harten regeert de Overheid niet. Dat behoort niet tot haar taak. Het is de grote fout van Constantijn de Grote, hoeveel goeds hij ook voor de kerk heeft gedaan, dat hij dat niet inzag. Tijdens een maaltijd met een groot aantal bisschoppen heeft hij de opmerking gemaakt dat ook hij een bisschop was. „Het enige verschil is dat u het ambt binnen de Kerk bekleedt, maar ik ben door God aangesteld als bisschop over de buitenkerkelijken”. Naar dit gezegde heeft hij zich dan ook gedragen, later heeft hij zich zelfs als bisschop ook in de kerk beschouwd. Zijn ideaal was: Eén (christelijke) Staat, één christelijke Kerk. Dat hebben wie hij en zijn opvolgers als ketters beschouwd, geweten!¹⁾

Gedurende een groot deel van de Middeleeuwen heeft de vermenging van Kerk en Staat een fatale rol gespeeld en tot veel strijd aanleiding gegeven. In de tijd van Karel V en Filips II heeft ook ons land daar onder geleden. Deze Habsburgers hebben met behulp zelfs van de inquisitie hun onderdanen het Roomse geloof met geweld gepoogd op te dringen of er bij te bewaren. Aan het Calvinisme komt de eer toe dat het de vrijheid van geweten heeft voorgestaan en staatsrechtelijk heeft

pastorale notities

PAAPS

Af en toe lees je dat de oude Heidelbergse toch wel erg hard is in de leer over het Avondmaal als hij spreekt over de paapse mis. Men ondergaat het woord paaps al als een scheldwoord en men vindt het te erg dat de catechismus zegt dat de mis in de grond niet anders is dan een loochening van de enige offerande van Jezus Christus en een vervloekte afgoderij. Paaps is geen scheldwoord. Het betekent pauselijk. Zo wordt het ook weergegeven bijv. in de vertaling van Bremmer en Visee. Maar iemand als dr G. Oorthuys vertaalt ook met pauselijk. In 1948. Zo deed Vonk ook al in zijn verklaring van de Catechismus uit het jaar 1950. Tussen twee haakjes: wat jammer dat deze catechismusverklaring uitverkocht is. Is nu die taal van de Catechismus zo uit de tijd? Nu, niets is

minder waar. Men vergeet ook steeds weer dat de catechismus zo antwoord gaf op het concilie van Trente, waar men vervloekt had een ieder die de transsubstantiatie loochende en iedereen die durfde te zeggen dat het lijden van Christus genoeg was zonder dat dagelijks de Heiland weer geofferd zou moeten worden door de mispriesters. Trente vervloekte mensen. De Catechismus vervloekt een leer. Dat is nog wel wat anders. Bovendien zegt de Catechismus er dan bij dat de mis 'in de grond' niet anders is dan een loochening van het enige offer van Christus en een vervloekte afgoderij. De opstellers wisten wel dat de mensen die naar de mis gingen en zij die de mis opdroegen niet bedoelden het offer van Christus te loochenen en ook niet bedoelden aan afgoderij te doen. Maar al bedoelt men het goed daarom is iets nog niet goed. Zoals Paulus zijn vervloeking uitspreekt over elke leer waar niet de genade het een en al is, maar waar iets van een toeslagreligie is, zo heeft de Catechismus trouw gesproken over de toeslagreligie van de Rooms-Katholieke Kerk. De genade alleen. Dat is heel de Bijbel. Van kapt tot kapt.

H. Amelink, Aalten

vastgelegd. Toen de Staten in 1575 aan Prins Willem van Oranje de hoge Overheid opdroegen bepaalden ze dat hij niet zou toelaten dat men onderzoek zou doen naar iemands geloof of geweten of dat iemand ter oorzake daarvan enige bemoeienis, onrecht of letsel zal worden aangedaan. Wel waren ook zij kinderen van hun tijd en nog voor een deel bevangen in Oudtestamentische theocratische ideeën. Daarom lieten zij vrije uitoefening van een andere godsdienst dan de hunne niet toe, maar het zo juist genoemde beginsel van gewetens- en geloofsvrijheid betekende toch een grote stap in de goede richting en het begin van een doorbraak van Bijbelse gedachten: Christus' Koninkrijk is niet van deze wereld en mag niet met wereldse middelen worden doorgezet.

Dat betekent voor de Overheid een beperking van haar bevoegdheid! Zij heeft wel de kerk volle bewegingsvrijheid te geven voor het verrichten van haar door de Here opgedragen taak, maar mag die taak niet tot de hare rekenen. Zij heeft haar onderdanen niet in geestelijk opzicht te dwingen of te bevoogden: de harten onttrekken zich aan haar bevoegdheid. Dit impliceert godsdienstvrijheid, niet slechts voor wat de innerlijke overtuiging betreft, maar ook het zich dienovereenkomstig gedragen. Tegenover Rome bracht het Calvinisme inzake het eerste een enorme winst, ten aanzien van het tweede — het zich

naar innerlijke godsdienstige overtuiging ook publiek mogen gedragen — heeft het in de 16e en 17e eeuw gefaald.²⁾ Dat moet toegegeven worden. Maar ook, dat het daarmee inging tegen eigen duidelijk uitgesproken overtuiging. Want tegenover koningin Elizabeth van Engeland spraken de Calvinistische predikanten uit, — dat de consciëntie, zal zij vrij zijn, de openbare oefening (van de eredienst) niet mag derven'. Dit zeiden ze om te bewijzen dat vrede met Spanje onmogelijk was, ook al zou de Spanjaard de gereformeerden wellicht gewetensvrijheid kunnen toestaan, maar nooit vrijheid van eredienst! Hoe we hierover nu verder hebben te oordelen, het principiële uitgangspunt heeft in de loop der tijden gezegevierd over heel de linie en daar mogen we dankbaar voor zijn. Dankbaar ook hiervoor dat we leven in een staatsbestel, waarin de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en het leven dienovereenkomstig, altijd binnen het raam van wat Calvijn noemde de burgerlijke, uiterlijke rechtvaardigheid bij de wet is gewaarborgd. Dat betekent een begrensde bevoegdheid van de Overheid!

Een nieuwe praktijk?

Met het voorgaande is intussen niet gezegd dat het gemakkelijk is precies de grenzen van deze bevoegdheid aan te geven.³⁾ De Overheid heeft te zorgen voor een goede wet-

geving en allerlei ontwikkelingen in de maatschappij zijn er de oorzaak van dat deze wetgeving nooit tot rust komt. Altijd weer moeten nieuwe wetten voorzien in nieuwe omstandigheden om onrecht te voorkomen of ook tegen te gaan. Wetten, die zorgen voor een eerlijke concurrentie, voor de bescherming van het milieu, warenwetten met het oog op de volksgezondheid, we weten er in onze tijd alles van. Nu betreft dit voor een deel min of meer technische aangelegenheden, waarover een behoorlijke eensgezindheid niet al te moeilijk te verkrijgen is. Maar er zijn ook andere aangelegenheden, waarbij de zaken niet zo eenvoudig liggen. Tot hoever strekt zich 'de uiterlijke gerechtigheid' uit? Hoe staat het in onze tijd met zijn snel veranderende opvattingen over de algemene zedelijkheid, de aantasting van de 'traditionele' seksuele opvattingen en andere soortgelijke verschijnselen? Waar liggen in dit opzicht de grenzen van de overheids-taak en door welke overtuigingen heeft zij zich hierbij te laten leiden? Een moeilijke zaak, temeer daar we leven in een plurale maatschappij, waarin zich tegenovergestelde overtuigingen (willen) laten gelden. De Overheid heeft wetten uit te vaardigen, maar de wetten hebben zeker op deze terreinen een duidelijke geestelijke of morele achtergrond en zijn daarvan niet los te denken. Tussen het juridische en morele bestaat er nu eenmaal geen waterdichte scheiding, evenmin als tussen het morele en de al of niet godsdienstige levensovertuiging. Dat de Overheid op deze gebieden puur neutraal kan handelen is een fictie. We mogen dan praktisch leven in een neutrale Staat in zoverre de Overheid niet kiest voor een bepaalde godsdienst of kerk, of zelfs zich niet door enige godsdienst wil laten leiden, werkelijke neutraliteit is uitgesloten: elk mens laat zich leiden door bepaalde overtuigingen van levensbeschouwelijke aard. Dat doet om maar iets te noemen een socialistische Overheid, evengoed als een liberale of een die tot stand is gekomen — in Nederland vroeger! — door christelijke partijen.

Als ik me niet vergis is een kenmerk van onze tijd dat zich een sterke mate van idealisme laat gelden, ook wat de Overheidsbemoeiing betreft. Een bijna religieus getint idealisme met een sterk moreel aspect. Ik behoef alleen maar te verwijzen naar het vele spreken over de rechten van de mens om duidelijk te maken wat ik bedoel. Natuurlijk werd daar ook vroeger over gesproken. De tijd van de Franse revolutie en van de Amerikaanse vrijheidsoorlog zijn er om dat te bewijzen. Maar in onze tijd is het aan de orde van de dag.

Daar is wel een verklaring voor. De Universele Verklaring van de rechten van de mens werd op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties te Parijs geproclameerd als een

reactie op de barbaarse handelingen van het Nationaal Socialisme voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog. De morele verontwaardiging was algemeen toen de door dit systeem bedreven gruwelen wereldbekendheid kregen na het winnen van de oorlog. Sindsdien is gewerkt aan een nadere uitwerking van de zo geheten rechten van de mens, gestuwd door wat we zouden kunnen noemen een herlevend humanisme, want van enige godsdienstige fundering is nergens sprake. Het tijdperk van Carter werd gekenmerkt door grote nadruk op de mensenrechten. Zijn adviseur in de buitenlandse politiek, Brezinski voelde zich aangetrokken tot een denkschool, die in de Amerikaanse politieke wetenschappen wordt aangeduid met het begrip 'planetary humanism'. De beste Nederlandse vertaling is waarschijnlijk 'wereldomvattend humanisme' of 'wereldommenselijkheid' schrijft A. Kamsteeg in zijn boekje 'Het nieuwe idealisme van Jimmy Carter', pag. 52. Carter zei in zijn inaugurele o.m.: 'Ons moreel gevoel dicteert ons duidelijke voorkeur voor die samenlevingen die een duurzame eerbied voor de mensenrechten met ons delen', pag. 25 (cursivering van mij, G.J.). In een van zijn verkiezingsredevoeringen zei Carter: „Als Amerika slaagt, is dat tevens een belofte voor de wereld” en hij spreekt dan van „een redelijke en menselijke visie”, een „rational human outlook”, pag. 50.

Hoe het nu verder precies met de opvattingen van Carter gestaan moge hebben, in het proclameren van de mensenrechten was een optimisme aan het woord van humanistische aard.⁴⁾ Er lag een humanistische levensopvatting achter. En het opmerkelijke is nu dat men deze mensenrechten heeft geprobeerd te handhaven via internationale richtlijnen en tracht in praktijk te brengen via nationale wetgeving, waarbij de humanistische achtergrond en de daardoor gevoede gedachten een steeds duidelijker rol gaan spelen. Daarvan legt naast de ontworpen wet zelf ook de tweede para-

graaf van de Memorie van Toelichting op het Voorontwerp een duidelijk getuigenis af. Een hele serie van internationale richtlijnen en verdragen en ook reeds tot stand gekomen wetten, die alle betrekking hebben op de mensenrechten passen hierin de revue.

Zo wordt een wetgeving op touw gezet, die gevoed wordt vanuit een humanistische levensbeschouwing, sterk moreel getint. En die wetgeving wil de burgers doen leven in een bepaald kader, dat door deze humanistische achtergrond wordt bepaald. De 'theocratische' gedachting van Constantijn en zijn opvolgers wordt voor wat het niet strikt kerkelijke leven aangaat ingevuld voor een creatie van humanistische snit, maar tast evengoed het vrije leven der burgers aan. Was het anders in de periode van het oppermachtige Liberalisme in de vorige eeuw? De Staat blijkt altijd weer de grenzen tussen de rechten van de Kerk, de Staat en de Maatschappij in haar voordeel te willen verschuiven ten koste van de andere levensgebieden. Dit grijpt te dieper in wanneer het een wetgeving betreft, waarin de vragen van godsdienstige en levensbeschouwelijke aard een naar verhouding sterkere rol spelen. Hier komt de vrijheid in de praktijk in geding.

Dit is m.i. de kern van de zaak, waar het in dit Voorontwerp om gaat.

In een slotartikel hierover nog een nadere concretisering.

1) Zie Dr G. J. Aalders: De grote vergissing, pag. 114. Zie ook Prof. Dr I. A. Diepenhorst: De verhouding tussen Kerk en Staat in Nederland, pag. 15.

2) Fruin zegt o.m.: Hoe langer hoe meer werd Roomsgezindheid en Spaansgezindheid één; het heil des lands scheen te vorderen dat men de kracht der Roomse Kerk, die voor Spanje misbruikt werd, verbrak”, in Tien jaren uit de tachtigjarige oorlog 1588-1598. Prisma-uitgave, pag. 204.

3) Zie hierover het instructieve artikel van Dr J. J. Oostenbrink in Beweging '81, 45e jaargang, no. 4: Bezinning over de fundamentele rechten, vooral het slot: 5. Een vraag.

4) Zie mijn artikelen De Kerk en de rechten van de mens in Opbouw van januari '79, waarnaar ik verwijs ter rechtvaardiging van dit wel korte exposé.

In de relatie kerk en jeugd komen spanningen voor. Ouderen en jongeren verstaan elkaar vaak niet in de kerk. In veel kerken verlaten grote aantallen jeugdigen de kerk.

Ouderen en jongeren leven ook dikwijls als vreemden naast elkaar. Zo omstreeks de leeftijd van 15 jaar worden de moeilijkheden openbaar. Men wil niet meer mee naar de kerk. Het is er zo saai. Het zegt hen niets. Men voelt er zich niet bij betrokken. Van catechisaties moet men helemaal niets hebben. In de leeftijd van 15-25 jaar, vaak na het verlaten van het ouderlijk huis, vinden veel uittredingen plaats. Men zegt de kerk vaarwel. Heeft men er wel echt toebehoord?

Terecht maken ouderen zich zorgen, dat vele jongeren van de kerk vervreemd raken.

Maken we ons echter niet te laat zorgen?

Allemaal gewoon kinderen van God

Nemen de ouderen de jongeren wel serieus genoeg? Beseft men voldoende, dat we allemaal behoren tot het huisgezin van onze Heer? Je zou het ook anders kunnen formuleren: nemen we de doop wel ernstig genoeg?

In het vroeger zeer bekende boek van S. Ulfers „Oostloorn” wordt o.m. verteld over een eenvoudige boerenknecht, Wiegen. Het verhaal speelt zich af tijdens de Doleantie, waar men elkaar geducht in de haren vliegt.

Maar Wiegen blijft dromen van een blijmoedige kerk, waarin men allemaal samen gewoon kinderen van God kan worden en zijn. Gereformeerden en Hervormden. Ouderen en jongeren. Allen, zei Wiegen, die de gerechtigheid doen, zijn leden van mijn Kerk.

Is dat niet het beeld, dat wij allen en vooral de jongeren in de kerk vaak missen? Blijmoedig samen kinderen van God zijn. Als dat zo was, zouden de jongeren vermoedelijk ook meer warmte in de kerk vinden. Het zijn „maar” jongeren. Ze hebben wellicht niet ten onrechte de gedachte, dat ze niet helemaal voor vol aangezien worden. Ze zijn immers nog jong en onervaren.

Toch willen ze niets liever dan over allerlei zaken discussiëren.

Toen wij nog jong waren luisterden we immers eerbiedig naar de ouderen.

Wie ging b.v. op catechisatie in discussie met de predikant?

Als ouderen hebben wij de neiging wat spottend te doen over die onervaren betweters, die zo graag een „protest”houding aannemen.

Nu is minachting voor de jongeren geen ongewone zaak in de kerk.

Lees maar in Sam. 17 hoe David door zijn broers wordt beoordeeld. Paulus moest in zijn brief aan Timotheus al schrijven, dat niemand hem gering moest achten om zijn leeftijd. Dat zal Paulus wel niet zonder reden geschreven hebben.

J. Meulink / Enschede

KERK EN JEUGD

Leden van Zijn gemeente

Zijn jongeren echt lid van de gemeente? Je zou zeggen, dat deze vraag vrij gemakkelijk te beantwoorden is. Kinderen, ook zij die nog geen belijdenis gedaan hebben, behoren evenals de ouderen tot de gemeente van Christus. Daarom ont-

vangen zij ook kort na de geboorte het teken, dat zij echt volwaardige leden van de gemeente zijn. Een geweldig voorrecht voor kinderen, dat zij al in hun prille jeugd het teken van het verbond ontvangen mogen. Toch heeft de vraag, of kinderen echt tot de gemeente behoren wel degelijk zin.

In de kerk mag leeftijd, jeugd noch ouderdom een rol spelen.

Helaas was dat ook in het jongste verleden zelfs t.a.v. predikanten het geval. Bij de Vrijmaking werden sommige predikanten uitgemaakt voor baardeloze knapen, omdat ze nog jong waren.

Het was aan de spotters blijkbaar ontgaan, dat kerkreformaties meestal bij jongeren begonnen. Iemand als Calvijn was 27 jaar toen hij zijn standaardwerk de Institutie schreef. De vader van de Afscheiding De Cocq was even in de 30, toen hij in conflict kwam met het kerkbestuur. Ouderen en jongeren behoren elkaar als volwaardige leden te aanvaarden.

Anders wordt het kil in de kerk.

Kinderen in de kerk

Een ander probleem is, dat de kinderen zich in de kerk vaak weinig aangesproken voelen. Ik snap er niets van, is een veel gehoorde klacht. Hier is, dunkt me, ook een taak voor de ouders om thuis met de kinderen over de preek te praten. Over het algemeen is het taalgebruik in de kerk te moeilijk. Als ik sommige predikanten hoor preken, komt bij mij de ondeugende gedachte op, dat het goed zou zijn de prediker voor elk vreemd of verouderd woord een kwartje te laten betalen. Ik ben alleen bang, dat verscheiden predikanten hierdoor in financiële moeilijkheden zouden komen. Ook hierin is niets nieuws onder de zon. Reeds Luther slaakte eens de verzuchting: „wat is het moeilijk om de profeten duits te laten spreken.”

Een moeilijkheid blijft, dat ook bij het gebruiken van gewone nederlandse woorden, de preek toch voor een aantal jongeren te moeilijk blijkt. Ik denk dan niet aan de vele kleinen, maar aan kinderen van omstreeks 10 jaar en ouder.

In sommige kerken zoekt men de oplossing in kindernevendiensten. Daartegen zijn principiële, bezwaren in te brengen. Wie weet een betere oplossing?

Al van ouds is de klacht, dat de kerkdiensten voor de jeugd vaak te saai en te vervelend zijn.

Kan het niet wat vrolijker?

En zou ook de liturgie niet wat aangepast kunnen worden?

Deze is vaak weinig inspirerend en ook niet erg logisch. Voor buitenstaanders is onze liturgie meestal een onbegrijpelijke zaak. Triest is ook, dat het meedoen van de gemeente in de loop der jaren nog minder geworden is. Wij zijn aan deze gang van zaken zo gewoon geworden, dat het ons nauwelijks meer opvalt.

Voor de jeugd moeten de preken ook niet te lang zijn, al blijkt het moeilijk te zeggen hoe lang dan wel. Mijn vader onderzocht op catechisatie wel eens hoe groot het incasseringsvermogen van de catechisanten was. De eerste 15 minuten had

men de preek meestal goed opgenomen. Het volgende kwartier werd het minder. Na een half uur wist men weinig meer van de preek te vertellen.

Dat zijn dan maar jongeren, zult u zeggen. Ja, zo reageerde de kerkeraad ook op de enquête. Helaas gaf een onderzoek onder de ouderlingen niet veel beter resultaat.

Natuurlijk moet men deze tijden wel met een korreltje zout nemen. Kort is elke preek, waarbij de hoorders vergeten op hun horloge te kijken.

Een bekend predikant maakte eens de verstandige opmerking, dat een predikant vijf minuten eerder „amen” moet zeggen dan zijn gemeente.

Opvallend is ook de afschuw, die de jeugd, en deze niet alleen, heeft voor herhalingen. Wel staat men er erg op, dat de predikant „echt” is. Sterk komt bij de jeugd het verlangen naar voren naar een blijde opgewekte preek.

„Preek zo, dat wij ons door Christus duizend pond lichter voelen als we uit de kerk komen”.

De functionele verdeling

Een ander punt van belang is, dat de jongeren functioneel zo weinig ingeschakeld worden. Vele ouderen klagen erover, dat ze overbezet zijn met kerkelijk werk.

Waarom worden jongeren dan niet meer voor allerlei werk gebruikt?

Ze mogen minder ervaring hebben, maar het enthousiasme, het komen met nieuwe gedachten, de originaliteit is toch meer een eigenschap van de jeugd.

Gemeenten komen soms wat steriel over. Zou het ook kunnen zijn, dat het te weinig inschakelen van jongeren in allerlei werk een van de oorzaken is?

Slotopmerkingen

Dit waren een paar kritische opmerkingen. Daar is natuurlijk nog veel meer over dit probleem te zeggen. In het kort wil ik nog enkele vraagstukken aanduiden.

Daar is het probleem, dat jongeren in onze tijd vaak een eigen cultuurpatroon hebben, dat nog al afwijkt van dat van de ouderen. Hun kleding is meestal niet onze eerste keus. Hun haardracht en muziek kunnen ons weinig bekoren.

Dit is iets wat bij ouderen nog al eens irritatie opwekt.

Aan de andere kant zijn er ouderen, die jongeren irriteren door het feit, dat er een grote kloof gaapt tussen hun leer en hun leven. Geweldig vroom praten en tegelijk laten zien, dat je verslingerd bent aan allerlei luxe dingen, betekent een blokkade voor de jongeren op weg naar Christus.

Vergeten we ook niet, dat wij als ouderen kerkelijk niet bepaald in weelde zijn opgevoed. We hebben een tijd gekend van intellectualisti-

sche preken, terwijl men zich kerkelijk nog al schuldig maakte aan navelstaren. We dachten, dat wij het ware volk van God waren.

Juist echter de persoonlijke omgang met Jezus Christus trok te weinig aandacht.

Wij ergeren ons, en soms terecht, over de te geringe kennis bij veel jongeren.

Zou het ook kunnen zijn, dat zij moeite hebben met het feit, dat die persoonlijke omgang met God in ons leven zo weinig naar voren komt?

Hoeveel ouderen laten kerkelijk in menig opzicht verstek gaan en putten zich uit in kritiek op de kerk.

Verwondert het u dan, dat de kinderen de consequentie trekken en de kerk vaarwel zeggen?

Zullen we naar het voorbeeld van die eenvoudige boerenknecht Wiegen maar niet proberen allemaal gewoon kinderen van God te worden en te blijven?

Een blijmoedige kerk van heel gewone kinderen.

Die behoren tot het Koninkrijk der hemelen, zei Wiegen.

En daar had hij gelijk in.

Immers als we niet worden als de kinderen, zegt onze Heiland, zullen we het Koninkrijk der hemelen niet binnengaan.

J. J. Oostenbrink / Utrecht

Christen-zijn en burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving

Enkele overwegingen

Maar kun je vanuit de Schrift komen tot een nadere omlijning van wat een christen met betrekking tot die burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving te doen staat? Mag ik in alle bescheidenheid (want wie kan in een dermate complexe materie het verlossende woord spreken) een aantal overwegingen noemen?

We zullen dunkt me als christen zeker met de volgende aspecten rekening moeten houden:

1. Het leven is ons gegeven, niet met het doel ons zelf te „verwerkelijken”, niet met onze eigen glorie als doel, maar om dienstbaar te zijn in het Koninkrijk van God. We mogen leven vanuit een rentmeesterschap, coram Deo, voor het aangezicht van God, tot Zijn eer.
2. In de Bijbel worden we o.a. opgeroepen om ons aan overheid en gezag te onderwerpen, hen die over ons gesteld zijn te respecteren en om voor hen, die met dergelijke taken belast zijn, te bidden. We zullen moeten beseffen, dat ook die overheid een eigen verantwoordelijkheid heeft, die niet licht is.
3. Een goede democratische besluitvorming, of zo men wil, een democratische samenleving is een waarde-vol goed. Niet omdat die mensen, die daarvan deel uit maken, goed zijn maar veeleer omdat het alle mensen, ook de christenen, vele mogelijkheden geeft om verantwoording te dragen, om gegeven taken te verrichten, om keuzen te doen, om God in vrijheid te dienen.
4. In zoverre biedt een democratie in het algemeen méér mogelijkheden voor christenen om hun taken te verrichten conform bijbelse normen dan veelal het geval was met de overheden, waarover de bijbelschrijvers destijds schreven. Het in een democratie tot stand gekomen gezag voldoet in dat opzicht méér aan bijbelse normen dan met vele overheden uit die tijd het geval was.
5. De Bijbel, waarin we worden opgeroepen tot eerbied en gebed voor hen die over ons gesteld zijn, weet tegelijkertijd zeer wel van overheden en machten, die God verwerpen, die goddeloos regeren en ook christenen vervolgen. Ook een democratie is géénszins een garantie voor een christelijk verantwoorde wetgeving en beleid. En ook nu geldt voor ons, dat we God meer gehoorzaam zullen zijn dan de mensen.
6. Uit het voorgaande vloeit voort, dat we de overheid zullen respecteren maar ook dat burgerlijke ongehoorzaamheid, het niet in acht nemen van wettelijke voorschriften voor een christen soms niet alleen geoorloofd kan zijn maar ook verplicht. Die burgerlijke ongehoorzaamheid zal dan echter gedragen moeten kunnen worden en gepaard moeten gaan met een gebed om wijsheid, niet alleen voor ons zelf maar ook voor die overheid.

7. Een christelijke visie op overheid en staat moet lijnrecht staan tegenover elke poging overheid en staat te vergoddelijken. Zij staat eveneens diametraal tegenover elke poging om een vrijheidsstrijd, die niet gedragen is door de opdracht het Koninkrijk Gods te zoeken als bijbels aan te merken. Beide pogingen zijn in wezen een blijk van het streven de christelijke hoop te saeculariseren, los te koppelen van God, alle zogenaamde vrome woorden ten spijt.
8. Daarbij valt voorts te bedenken:
 - dat een christen niet alleen verantwoordelijk is voor eigen wel en wee, maar ook mede verantwoordelijk is voor zijn medemens;
 - dat een besluit, dat je je niet zult kunnen houden aan een door de overheid gegeven voorschrift steeds in een concrete situatie valt;
 - dat pas in die concrete situatie beslist kan worden wat de *ge-eigende reactie* op die situatie mag en moet zijn.
 Om twee concrete voorbeelden te geven:
 - I. In de dertiger jaren van de vorige eeuw gold nog het beruchte artikel 291 van de Code Penal, waarin o.a. stond dat een "association" van meer dan 20 personen, die dagelijks of op zekere bepaalde tijden bijeenkwamen, dat alleen mochten doen met toestemming van het gouvernement. De predikanten en kerkeraden van de afgescheidenen overtraden dit verbod (te-récht) en belegden wel, tegen de zin van de Koning, hun kerkdiensten. Wellicht een standaardvoorbeeld van een m.i. zeker geoorloofde burgerlijke ongehoorzaamheid.
 - II. Ik las eens het verhaal van een Zwitserse douanier, die aan het eind van de dertiger jaren van deze eeuw zeer doelbewust handelde in strijd met hogere voorschriften. Hij liet joden, die uit Duitsland kwamen toch te grens over. Hij pleegde een terechte burgerlijke ongehoorzaamheid. Volgens dat verhaal werd hij ontslagen en ontving hij geen pensioen, tot men enkele tientallen jaren na de tweede wereldoorlog met schaamte moest vaststellen, dat de man volkomen terecht had gehandeld en men hem toen alsnog pensioen toekende.
9. Ook al heb je goede reden een wet onrechtvaardig te vinden, mag echt gezegd worden, dat die wet onrecht oplevert en in stand houdt, dan nog betekent dat niet dat ik die wet zonder meer mag overtreden. Dat hangt nl. o.a. af van
 - wat die wet van mij vraagt;
 - waartoe die wet mij verplicht;
 - welke hogere (rechts)belangen op het spel staan;
 - welke de gevolgen van die wet zijn, voor mij en ook voor anderen;
 - wat mijn reactie kán zijn;
 - in hoeverre ik in die situatie een specifieke verantwoordelijkheid draag;
 - wat de gevolgen van mijn optreden zullen zijn.
10. Burgerlijke ongehoorzaamheid *in abstracto bestaat niet* en zeker niet de geoorlooftheid daartoe. Slechts in een concreet geval kun je uitmaken, of je in een bepaald geval de wet niet op zult mogen volgen, omdat je God meer gehoorzaam moet zijn. Ook dan pas kun je uitmaken, wat in dat geval je reactie mag en moet zijn.
11. Ook het geldend recht houdt rekening met situaties, waar in je wel eens gedwongen bent bepaalde voorschriften te overtreden. Een voorbeeld: Wanneer ik een patiënt met een hartaanval in mijn auto naar het ziekenhuis rijdt, mag ik reëchtens door rood licht rijden. Dat is dan voor mij een situatie, waarin ik het verbod om door rood licht te rijden mag overtreden. De situatie geeft me echter niet het recht om onderweg anderen van de sokken te rijden. Ook dat is een kwestie van afweging.
12. Burgerlijke ongehoorzaamheid is niet iets totaal anders dan situaties als hierboven onder 11 bedoeld maar ligt in het verlengde daarvan. Burgerlijke ongehoorzaamheid, die geoorloofd mag heten, is dan een uitvloeisel uit ongeschreven rechtsnormen, die een hogere gelding moeten hebben dan het op dat moment geschreven recht.

Tenslotte, ik weet zeer wel, dat we leven in een tijd, die vol is van een „Babelcultuur”, zoals het wel door prof. Schuurman is uitgedrukt. Die vol is van geweld, van vernietiging en van dreiging tot vernietiging. Een tijd, waarin ook voor ons land tendenzen zichtbaar worden van een ontwikkeling in wetgeving en bestuur, waarin minder rekening gehouden wordt met hetgeen God ons voorschrijft. Maar daarom is er te meer reden, je op deze vraagstukken te bezinnen en om je rekenschap af te leggen, van wat het geloof voor je betekent. Ook al is daarmee niet gezegd, dat we steeds in alle situaties als christenen tot dezelfde conclusie zullen komen. Niettemin, onze toekomst staat niet alleen vast, maar is al begonnen.

C. P. Dorenbos / Hilversum

Evangelisten-school

Thuis hebben we aan tafel het boek Handelingen gelezen.

Paulus en ook de andere apostelen en evangelisten die de wereld rondreizen om het Evangelie van de Here Jezus te brengen aan de toenmaals bekende wereld. U weet het wel. Van stad tot stad. Van gemeente tot gemeente. De ene verrassing volgt op de ander. De Joden gaan te keer en jagen Paulus en Silas weg in Thessalonica. In Efeze een groot oproer. In het gebied van Lystra, Iconium en Derbe een steniging. In Athene een samenspraak met de godzoekers. Paulus geeft in de Galatenbrief zelf een opsomming van wat hij meegemaakt heeft. Reizende evangelisten van stad tot stad.

En in de brieven die Paulus en anderen schrijven, wordt de gemeente opgeroepen heilig te wandelen en een getuige te zijn. Paulus bleef in de ene plaats kort en in de andere langer. Waar is de (reizende) evangelist in deze tijd?

Of is deze niet meer nodig? Is het Evangelie al bekend gemaakt aan iedereen in dit land? Of heeft elke gemeente een evangelisatiecommissie, die samenkomsten belegt, en erop uittrekt om de verloren mensen het Evangelie van de Here Jezus te vertellen? Die huis aan huis gaan en op de markten staan om de mensen te vertellen dat er geen andere Naam onder de hemel gegeven is waardoor wij behouden moeten worden: Jezus, de Heiland en Verlosser dezer wereld?

In onze kerk is geen evangelisatiecommissie. We hebben er de laatste jaren ook niet over gepraat. We hebben het erg druk met vele problemen. We kwamen zelf nauwelijks aan huisbezoek toe. Ook van anderen hoorde ik dat er geen evangelisatie plaats vindt. Hoe staat het met de evangelisten in de gemeente? Moeten we niet tot de conclusie komen dat gebrek aan evangelisatie betekent, gebrek aan geloof? Paulus ging de wereld rond omdat hij vol was van Jezus. Hij was vast besloten niet anders te verkondigen dan Jezus Christus en die gekruisigd, met betoon van Geest en kracht. Een dwaasheid voor de wereld, maar een kracht Gods, tot behoud voor een ieder die gelooft. (1 Cor. 1 en 2).

Geloven we dat? Of geloven we het wel? 'k Hoor bij mezelf allemaal al weer tegenargumenten: we leven in een andere tijd; we moeten oppassen voor allerlei methoden, iedereen kan het toch weten, enz. enz. Ik denk dat ook vaak.

Maar voor mezelf moet ik zeggen dat het gebrek aan geloof is, gebrek aan liefde, gebrek aan moed en durf om uit te gaan en anderen te vertellen van de Here Jezus.

Mattheüs 5: „Gij zult Mijn getuigen zijn in Woord en Daad, laat zo uw licht schijnen opdat de mensen uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken!”

Het verlangen naar daadwerkelijke evangelisatie is zelf groeien in de genade en kennis van de Here Jezus, groeien in het kruis en de opstanding van de Here Jezus (Efeze 1 en 2; Colossenzen, enz. enz.). Als de Here Jezus in ons persoonlijk leven meer centraal komt te staan, zal Hij ons door Zijn kracht verlangen en praktische mogelijkheden geven om uit te gaan. Met alle verschillende gaven en mogelijkheden die Hij ons naar onze aard en talenten heeft gegeven.

De nood in dit land is groot. Nederland is een zendingsland. De straten en steden van dit land leven zonder de kennis van God. Het is liegen, moorden, stelen en echtbreken (Hosea 4).

Naar mijn mening is dringend noodzakelijk dat er weer evangelisten aan onze gemeenten worden toegevoegd en opgeleid. Tot ondersteuning van de ambtsdragers en predikanten. Evangelisten vol van de Heilige Geest, die ook in de gemeente anderen helpen om meer te getuigen, die er met gemeenteleden op uit trekken naar de hekken en steggen.

Het kunnen reizende evangelisten zijn, die een aantal gemeenten dienen en van stad tot stad trekken. Hoe het organisatorisch moet, weet ik niet zo precies. Het zal om allerlei redenen wel weer niet kunnen. Geen geld, past niet in de structuur, geen belangstelling, een raar idee, enz. enz. We moeten er over nadenken bij onze theologische opleidingen en ook bij de bijbelschoolopleidingen zijn wellicht mogelijkheden. Misschien moeten we wel een evangelistenschool beginnen.

Ik kwam er niet onder uit om u dit voor te leggen.

Bent u bereid dit biddend, denkend en werkend te overdenken?

Als ook u hier mee bezig bent, ben ik graag bereid om uw idee hierover te horen.

Samen weten we meer.

Mededeling aan de lezers:

Het Bestuur van de Persvereniging „Opbouw” heeft de heer T. Hoekstra benoemd tot redakteur van ons blad. De heer Hoekstra is lid van de gemeente in Zwolle, hij is Neerlandicus en werkzaam als leraar aan de Christelijke Scholengemeenschap A.V.O. te Zwolle.

Voor de lezers van „Opbouw” is de heer Hoekstra geen onbekende. Hij heeft regelmatig voor ons blad artikelen geschreven over onderwerpen als literatuur en literatuurkritiek.

Wij zijn blij dat de heer Hoekstra nu bereid is toe te treden tot het redaktieteam. Wij hopen dat zijn werk voor „Opbouw” tot zegen van ons allen mag zijn.

Namens het bestuur,
J. G. van Oord, voorzitter

persschouw**Afscheid van een illusie?**

Zoals de lezers ongetwijfeld weten heeft de Arnhemse synode van de Vrijgemaakte Kerken een brief geschreven aan de e.k. Chr. Geref. Synode. Die brief was een antwoord op het aandringen van de Chr. Geref. Kerken om deputaten te benoemen met welke over de eenheid tussen beide kerkengroepen te spreken.

De Arnhemse synode is op dat verzoek niet ingegaan maar heeft een brief geconsipieerd die bestemd is voor de eerstkomende synode van de Christelijke Geref. Kerken.

Er vallen bij het lezen over deze zaak een aantal dingen op.

Vooreerst dat men de eenheid der kerken wil zoeken door middel van een brief, een correspondentie!

Voorts dat deze brief bestemd is voor een synode die pas over een paar jaar wordt gehouden.

Dan dat deze brief culmineert in een scherp requisitoir over de situatie binnen de Chr. Geref. Kerken.

En wat het meest opvallende is: De bewuste brief werd na de sluiting van de Arnhemse synode gedrukt, zo publiek gemaakt en voor iedereen verkrijgbaar gesteld. Iedereen kan nu aan de weet komen hoe droevig het in die Chr. Geref. Kerken is gesteld.

Deze brief heeft heel wat pennen in beweging gebracht. Prof. Van 't Spijker heeft op broederlijke en men mag wel zeggen: pastorale wijze het zenden van zo'n brief gekritiseerd. In een eerste reaktie kritiseert hij het zoeken van eenheid per brief. In

het tweede gaat hij in op de inhoud daarvan. En nu in een derde deelt hij mee dat hij er niet meer over zal schrijven, uiteraard met de opgave waarom hij dat niet meer zal doen! Dat laatste artikel zal ik hier doorgeven. Hij zette erboven *Afscheid van een illusie?*

Hier is het:

Nog eenmaal wil ik iets schrijven over de brief van de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), die op zulk een merkwaardige wijze op grote schaal werd verspreid, dat zij bijkans de naam van Open Brief verdient. Nu hebben wij met Open Brieven weinig of geen ervaring.

En wat men ervan kan opmerken binnen de geschiedenis van de Geref. Kerken (vrijgemaakt) is bepaald niet zodanig dat het een aanbevelenswaardige methode lijkt om het kerkelijke leven gaande te houden. Misschien dat daarom ditmaal deze brief op ons een zeer vreemdende uitwerking heeft gehad. Maar voor deze methode dragen wij geen verantwoordelijkheid en daarover wil ik verder ook niets meer zeggen.

Wat me wel van het hart moet, is dat het blijkbaar tot de verzenders van deze brief niet doorgedrongen is, dat zij op deze brief ook allerlei reactie te verwachten hebben, zolang de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken nog niet is bijeengekomen. Hier en daar kon men lezen, dat ons het verwijt wordt gemaakt, dat wij ach en wee roepen over de methode, maar dat wij op de zaak niet ingaan: de zaak van de Schriftkritiek. Maar ook dit argument vermag ons niet te overtuigen.

Laten wij de zaak trachten te recapitulieren.

Onze synode schreef een brief. Zij trachtte daarin, binnen het geheel van de op het moment aanwezige mogelijkheden een werkelijk gebaar te maken. Niet maar een loos gebaar. Daarvoor was de bespreking ter vergadering te ernstig. In onze Acta (blz. 56) lezen we daarover: „In de bespreking wordt naar vo-

ren gebracht dat met dankbaarheid kan worden vastgesteld dat er bij deze kerken een besef is van wederzijdse verbondenheid in geloofsgemeenschap en zij onze kerken kennen als een gemeenschap die op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis wil staan.” Daarmee is, kerkelijk-confessioneel gesproken ontzaglijk veel gezegd: Wederzijdse verbondenheid in geloofsgemeenschap en erkenning dat wij op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis willen staan.

Om in de termen van prof. Kamp-huis te spreken: Zó hebben de Nederlandse Gereformeerde Kerken elkaar gevonden in 1571. Het is de enige deugdelijke grondslag om elkaar wezenlijk te ontmoeten. Steeds sterker wordt bij ons de overtuiging, dat het ook de enige mogelijkheid biedt, om als kerken, niet maar in de privésfeer, maar als kerken van de Here Jezus Christus elkaar te ontmoeten, elkaar te zoeken, elkaar te helpen. En om goed duidelijk te maken dat het ons ernst was met de zaak, sprak de synode op voorstel van een der afgevaardigden uit, royaal en zonder terughouding, dat het gesprek, dat met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zou worden gezocht, niet maar een lief en aardig, maar in de grond nutteloos gesprek zou zijn, „dat dit gesprek geen zaak is van vrijblijvendheid maar behoort tot het betreden van de weg, die onder de zegen des Heren kan leiden tot de door de Gereformeerde Kerken en onze kerken begeerde kerkelijke eenheid.”

Laat niemand denken dat deze woorden werden toegevoegd, omdat ze zo goed klinken. Het was uitdrukking van het feit, dat men in gehoorzaamheid deze weg wilde gaan. En wanneer men dus suggereert, dat wij maar een vrijblijvend koffie-gesprek zouden willen, dan miskent men de ernst van wat de synode van onze kerken bedoelde. Ik moet bekennen, dat het antwoord van de synode der Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), per open brief aan het kerkvolk gericht voor mijzelf een stevige desillusie opleverde, die het mij moeilijk maakt, om in de reacties binnen onze kerken zuiver te blijven onderscheiden. Die reacties waren vele en velerlei. Instemmende reacties zijn mij niet bekend. Wel heel wat uitingen van wrevel en verbetenheid. Heel wat aan een verkeerde manier van zelfuitspraken, die mij deden denken bevestiging bij ons: zie je wel?

Het is ook maar goed, dat ze zo geschreven hebben. Nu kan het iedereen duidelijk zijn, dat de vrijgemaakten werkelijk niet willen! En het is maar goed ook, want het is zulk ander volk en het zou toch nooit iets worden. Wie alleen maar oppervlakkig denkt, zal misschien met veel van wat op deze toon gezegd wordt instemmen. Ik meen zó ook de nuchtere opmerking van prof. Douma in de Reformatie te mogen verstaan: de synode van

Arnhem heeft de moed gehad om de laatste dunne draad, die ons nog met de Chr. Gereformeerden verbond, door te knippen. Of woorden van gelijke strekking.

Toch gaat deze nuchterheid mij te ver. Veel te ver zelfs. Indien onze synode ernstig meende, wat zij in haar zevende zitting van 30 sept. 1980 heeft uitgesproken en daarna heeft geschreven omtrent een onmogelijkheid tot vrijblijvendheid, vanuit de Schrift en de Confessie, dan kan die uitspraak zó maar niet van tafel worden geveegd, zelfs niet door een Open Brief van de Geref. Kerken (vrijgemaakt).

Maar nu ga ik al reeds te ver. Nu spreek ik reeds over wat de synode van 1983, indien deze tenminste gehouden zal worden en wij dan nog leven, zal moeten uitspreken, geheel zelfstandig oordelende over het antwoord van onze vrijgemaakte broeders. Het kan hun immers niet ontgaan, dat de kerkrechtelijke verschillen, zo die er al zijn tussen hen en ons, niet van die aard zijn, dat zij zulk een meer dan eigen-gereide en superhiërarchische handelwijze zouden mogelijk maken. Men mag toch bij onze broeders wel zo veel kennis van het gereformeerde kerkrecht veronderstellen, dat zij zich enigszins kunnen voorstellen wat bij ons een synode is. Het is een vergadering die wordt samengesteld uit afgevaardigden die wettig zijn gedeputeerd. Ik weet dat er onder ons over de synode en haar gezag verschillend wordt gedacht. Maar als het er op aankomt is een synode altijd nog een synode. En stel het geval, dat zo maar een willekeurig persoon, al zou hij geacht worden te behoren tot de leidinggevendende figuren (wat dat ook maar voor figuren zijn) op eigen houtje een antwoord zou concipiëren en dat te laten doorgaan voor het antwoord van de kerken in synodale vergadering bijeen, stel je voor, dat zoiets zou gebeuren, dan meen ik dat de echte synode het recht zou kunnen nemen, om die broeder bij wijze van correctie als volslagen onbekwaam naar zijn tuintje te sturen. Nee, zo gaat het bij ons niet op een synode. Maar dat mocht toch bekend zijn? En dat zou dus niet uitvoerig betoogd moeten worden, alsof onze vrijgemaakte broeders niet eens wisten wat een kerkelijke vergadering is? Nu dan,

**ONTMOETINGS-DAG
TE BARNEVELD
— VELUWEHAL —**

Zaterdag 24 april 1982.

Aanvang 10 uur v.m.

Ned. Geref. en Chr. Geref.
broeders en zusters
met hun kinderen
hartelijk welkom.

laat men ophouden met te doen, als of er *iemand* in onze kerken zou zijn, die op dit moment bij machte is een antwoord te geven op een brief die geschreven is aan een lichaam dat in het jaar onzes Heren 1983 zal vergaderen indien de Here wil en wij leven.

Maar dit betekent niet, dat wij mogen aannemen, dat inderdaad de synode van Arnhem de moed heeft gehad om het laatste dunne draadje dat er nog bestond tussen hen en ons door te snijden.

Hierboven schreef ik: Afscheid van een illusie? Het vraagteken moet blijven staan om meer dan één reden. De voornaamste reden lijkt mij op dit moment datgene, wat naar Schrift en belijdenis in de *Acte van Afscheiding* staat: „en verklaren tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware Gereformeerde ledematen, en zich te willen verenigen met elke op Gods onfeilbaar Woord gegronde vergadering, aan wat plaatse *God* dezelve ook verenigd heeft.” En wat in overeenstemming daarmee geschreven staat in de *Toespraak en Uitnodiging aan de Geloovigen en ware*

Gereformeerden in Nederland „Die allen reiken wij met dezen de broederhand en vragen door dezen de hunne, met de bede dat de Almachtige God, de eenige en Drieenige verbonds-God van zijn volk, zijn Geest over al zijn volk moge uitstorten, opdat zij uitoefenende het ambt van alle geloovigen, het zout der aarde mogen zijn, als lichten op eenen kandelaar en als steden op bergen”.

Ja zeker, in dát isolement ligt onze kracht: wij reiken de hand *aan elke* op Gods Woord gegronde vergadering, en: *die allen* reiken wij de broederhand. Misschien moeten we van een illusie afscheid nemen. De synode zal dit leren. Maar van deze roeping mogen we ons nimmer vervreemden, zal het beginsel van de Afscheiding niet ontaarden in puur separatisme en isolementsucht. Dit geldt ons. Het geldt evenzeer onze vrijgemaakte broeders.

En nu wordt er, zo hebben we afgesproken, in ieder geval de eerste twee jaar geen woord meer over die brief aan onze synode geschreven. Het moge duidelijk zijn waarom.

Aziatisch Centrum voor Theologische Studie en Zending ACTS in Seoul, Korea

Het is al weer ruim een jaar geleden, dat dr Bong Ho Son in „Opbouw” (25 juli 1980) om een bijdrage vroeg voor dit zendingscentrum, dat jonge mensen opleidt tot evangeliedienaar in hun land van herkomst. Na hun studie gaan zij dáárheen terug, zodat zij, voordat zij aan het werk kunnen, geen tijd verliezen door taal- of cultuurbarrières.

Nadat br. Schuurman uit Breukelen in april j.l. aan dit zendingscentrum gastcolleges gaf, heeft dr. Bong Ho Son, die er docent is, de gegevens gestuurd van een student, die wij financieel kunnen gaan steunen. Het gaat om:

Sukrit Roy, geboren 29 mei 1959, afkomstig uit Calcutta in India. Hij is ongehuwd en wil graag in West-Bengalen, India, predikant worden. Hij heeft goed universitair onderwijs achter de rug en is afkomstig uit de Presbyteriaanse kerk, die de Westminster Confessie heeft, die overeenkomt met de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Zowel van Sukrit als van zijn vader ontvingen wij een brief. Zijn vader dankt „uit 't diepst van zijn hart” voor de beurs, die Sukrit krijgt en vraagt of wij voor de gezondheid en het welzijn van de studie willen bidden, zodat hij „onze Heer moge dienen in z'n toekomstig leven”. Sukrit zelf schrijft bijzonder verrast te zijn voor onze hulp en dankbaar voor de persoonlijke ontmoeting

met Prof. Schuurman, wiens gastcolleges hij in Seoul bijwoonde. „Het is mijn vreugde om in deze wereld een boodschapper van God te zijn”. Hij maakt al plannen voor de toekomst: in zijn provincie „een trainingscentrum openen voor jonge christenen om de boodschap van redding uit te dragen in India”.

Wij willen U vragen:

- a. om een vaste periodieke bijdrage;
- b. óf, indien a. niet mogelijk is, om een gift nú.

Graag op postgiro 177.54.96 t.n.v. Calvinistic World Association, Heiloo, met vermelding „Zuid-Korea”. Tel. 072-330089.

U begrijpt, dat het voor de continuïteit van het grootste belang is, dat er vooral *regelmatige bijdragen* binnenkomen.

We hopen U op de hoogte te houden van de inkomsten en t.z.t. verslag uit te brengen van correspondentie met Sukrit Roy.

kerknieuws

Heerenveen — Beroepen: J. Bouma te Loosdrecht.

De kerkeraad heeft besloten gedurende een bepaalde proefperiode die zal eindigen medio juli, diensten te beleggen in Leeuwarden. Gedurende deze periode wordt één dienst gehouden om half tien in het gebouw van de stichting „Sawalay” aan de Esdoornstraat 50 te Leeuwarden.

Utrecht — Preekvoorziening dhr. J. Vos, verhuisd naar Molengraaffplantsoen 21, 3571 ZV Utrecht, tel. 030-719449.

Bezoekreis Natogebied te W.-Duitsland — COGMA in samenwerking met de commissie „Militairen Buitenland” der Chr. Geref. Kerken, hoopt deze reis te houden D.V. van vrijdag 23 t.m. woensdag 28 april. De meereizende predikant ds J. Bouma, Ned. Geref. predikant te Loosdrecht, hoopt D.V. zondag 25 april a.s. voor te gaan in een dienst des Woords op de basis van de Koninklijke Luchtmacht te Bramsche/Hesepe nabij Osnabruck.

De reis zal voorts gemaakt worden door ds J. Dol, Chr. Geref. predikant te Dronten en de broeders M. Landman en H. Westra.

Alle gezinnen en dpl. militairen (ook burgergezinnen) wonende in het Navo-gebied waarmede we contact onderhouden, hopen we een bezoek te brengen.

Men ontvangt allen, voorzover voorkomende op onze adressenlijst, persoonlijk bericht omtrent datum en uur van dit bezoek.

Predikanten, kerkeraden en/of familieleden, worden verzocht na te gaan of nog namen en adressen van kerkleden, verblijvende in de vreemde, dienen te worden doorgegeven. Voor COGMA aan: H. J. Bosch, Hekselbrink 83, 7544 BV Enschede, tel. 053-762272.

Voor de Chr. Geref. Commissie aan: T. Witvoet, Wolferlanden 25, 7542 CZ Enschede, tel. 053-760294.

Dordrecht — Voorzitter G. L. F. van de Berg, van Schendelstraat 19, 3319 RN Dordrecht; scriba: C. P. van Heusden-van Driel, Riouwstr. 86, 3312 XM Dordrecht; penningmeester C. J. Kurpershoek, Swanendrift 28, 3332 RN Zwijndrecht.

Regio Kampen — Uit het persverslag van de vergadering van 18 mrt. j.l. van de regio Kampen citeren we het volgende:

7. Ingekomen Stukken: a. De kerk van Zwartsluis vraagt de ver-

gadering om advies inzake de emeritaatsverlening aan ds J. Plantinga. Deze is sinds 1 januari 1982 aangesteld tot legerpredikant in lang verband. De vergadering besluit in principe met ingang van die datum aan ds J. Plantinga op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen. Wel dient de kerk van Zwartsluis te zorgen, dat op de volgende regionale vergadering de benodigde bescheiden ter tafel zijn.

b. De kerk van Emmeloord heeft een verzoek tot regionaal overleg t.a.v. de steunaanvraag van de Evangelische Ver. „Filippus”. De vergadering verwijst een beslissing dienaangaande terug naar de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.

8. Rapporten: 1. Op 7 mei a.s., zal — blijkt uit een rapport van ds J. C. Schaeffer — de eerste vergadering van de samensprekingscommissie van de Ned. Geref. regio Kampen met de dienovereenkomstige commissie van de Chr. Geref. classis Zwolle, plaatsvinden.

9. De rondvraag wat betreft de kerken, levert een advies op aan de kerk te Urk; verder vraagt en verkrijgt de kerk te IJsselmuiden advies inzake een steunaanvraag; bovendien is de kerk te Zwartsluis in gesprek met de Chr. Geref. Kerk te Zwartsluis en Hasselt. De kerk te Zwartsluis doet daar mededelingen over.

11. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk te Zwartsluis. Plaats: Emmeloord; datum 14 oktober '82; aanvang 19.00 uur.

Door de kerken van Marknesse en IJsselmuiden zullen waarnemers uit de Chr. Geref. classis Zwolle worden uitgenodigd voor bovengenoemde vergadering.

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE (3)

is verschenen

VRIJHEID

P. C. van Wijk, D. van der Molen e.a.

48 pag. f 4,50

Tijdens de studieweekends die het G.L.J.C. in augustus en september 1976 organiseerde, werd gesproken over de methode bij het behandelen van actuele onderwerpen. Dit werd gedaan door het bestuderen van het thema 'Vrijheid'. De brochure bevat o.a. een vragenlijst, woord en daad, bijbelse en actuele oriëntatie, 3 studieschetsen en bijlagen.

De brochure kan gebruikt worden voor gemeenschappelijke en individuele studie.

Bestellen bij:

Albert Kok, Karveel 58-90

8242 WC Lelystad

Tel.: 03200 - 48381

Postgiro 39 10 300 (t.n.v. GLJC)

Een uitgave van het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité in samenwerking met Buijten & Schipperheijn te Amsterdam.

Groningen — Binnen de Nederl. Geref. Kerk (Tehuisgemeente) zijn plannen gemaakt te komen tot de koop van een eigen ruimte voor vergaderen en ontmoeten. Er is een stichting opgezet daartoe, de SEOG (Stichting Evangelisch Ontmoetingscentrum Groningen). De gemeente bracht een bedrag van f 55.000,— bijeen. Een beroep wordt gedaan op financiële steun in welke vorm ook. Elk bedrag is welkom. Men kan overmaken op rekening 57.13.18 A.B.N. bank te Roden t.n.v. SEOG, girorek. bank: 802394.

nieuws uit breder kring

Nieuwe opleiding Youth for Christ voor Jeugdevangelisatie — Gedurende het cursusjaar 1982/1983 biedt de jongerenbeweging Youth for Christ de mogelijkheid aan jongeren van 17-25 jaar om een jaar lang in theorie en praktijk bezig te zijn met jeugdevangelisatie.

Naast vakken als evangelistiek, evangelisatiemethoden en bijbelvakken zijn jeugdkunde, filosofie, Islam en pastoraat ondermeer in het pakket opgenomen. Deze theorielessen worden gegeven in blokken van één of meer weken in Driebergen (De Lindenhorst). Hier worden de studenten ook gehuisvest tijdens de lesperiodes.

In teams van twee of meer personen worden de studenten uitgezonden. Dit zijn óf theaterteams (Op Vrije Voeten) óf z.g. startteams, die nieuw jeugdevangelisatiewerk in plaatsen gaan opzetten.

Aan begeleiding zal op deze Trainingsschool veel aandacht geschonken worden.

Bij de speciale taak van alle teams hoort weer gerichte training in theorie en praktijk zo optimaal mogelijk op elkaar aansluiten.

Voor de Youth for Christ Trainingsschool is geen speciale vooropleiding vereist. Studenten worden aangenomen op grond van persoonlijkheid, uithoudingsvermogen en dergelijke kwaliteiten.

De leselden hangen af van het bruto-inkomen van de ouders. Ligt dit boven f 43.450,— bruto per jaar dan is het lesgeldbedrag f 416,— per maand, terwijl dit bedrag f 311,— wordt bij een bruto jaarinkomen beneden f 43.450,—. Dit bedrag wordt in vrijwel alle gevallen gedekt door de drievoudige kinderbijslaguitkering. De opleiding aan de Trainingsschool is erkend door de Raden van Arbeid.

Meer inlichtingen zijn verkrijgbaar bij Trainingsschool Youth for Christ Nederland, t.a.v. Mr. D. G. van den Bos, Postbus 73, 3970 AB Driebergen-Rijsenburg, tel. 03438-15744, toestel 28.

Vriendelijk verzoek om uw ADVERTENTIES SCHRIFTELIJK OP TE GEVEN!!!

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.

Op D.V. 7 april 1982 is

DS. P. VELDSTRA

25 jaar als Dienaar des Woord aan onze gemeente verbonden.

Op 15 april 1982 bestaat er gelegenheid Ds. en mevrouw Veldstra met dit jubileum geluk te wensen in het gebouw „Maranatha“, Nieuwstraat 85 te Leerdam van 1930-22.30 uur.

Kerkeraad
Nederlands Gereformeerde Kerk
Leerdam,

E. de Jager, 2e praeses
C. de Putter, scriba

Weduwe, 57 jaar, vlot type die erg van gezelligheid houdt en zich vaak eenzaam voelt zoekt

KENNISMAKING met gelovige en vlotte man
Voorlopig alleen om een fijne vriendschap.

Brieven onder nr. 2-4 bureau Opbouw, Nootgedacht 3, 3704 AL Zeist.

Zwitserland — Wolfhalden
Kt. Appenzell

CHALET TE HUUR

gedurende de zomermaanden.
Ligging 800 meter — uitzicht over Bodensee. Max. 6 pers.

Tel.: 09 - 41 64 67 1234
Ref.: 053 - 35 45 02.

Zoekt U voor Uw vakanties iets anders?

Evangelische Camping

„t Beloofde Land“

biedt U

een afwisselend programma tijdens Paas-, Zomer- en Herfstvakantie.

Bovendien beschikken wij over groepsaccommodatie.
Speciale tarieven in voor- en naseizoen.

Vraag folder.
Bosweg 17, Voorthuizen, tel. 03429-2942

TE HUUR IN ZEELAND

CARAVAN AAN ZEE

Periode 26-6/17-7 en 14-8/28-8

Telefoon 01180-26084

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw“,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen“,
Nootgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN“

Nootgedacht 3 — 3701 AL Zeist

ISRAEL

Israel is meer dan een boeiend vakantieland. Het is het Land van de Bijbel.

Het gaat dan ook om de diepere betekenis. Het zoeken naar plaatsen waar het gebeurde, waar het gezegd werd....

Uw reismogelijkheden dit jaar:

Reis A - Israel, Land van de Bijbel

16/04 - 30/04 Drs. G. van Leyenhorst te Garderen
08/10 - 22/10 reisleader nog niet bekend

Reis B - Israel en de Woestijn

07/05 - 21/05 Ds. C. Trouwborst te Vlaardingen
03/09 - 17/09 Ds. J.A. v.d. Velden te IJsselmuiden

Reis C - Speciale 17-daagse jeugdreis

26/07 - 11/08 Ir. J.v.d. Graaf te Huizen

Reis voor gehandicapten

05/03 - 19/03 Ds. A.v.d. Veer te Zwolle
12/11 - 26/11 Ds. H. Harkema te Brakel

ISRAEL BIJBELREIZEN

Vredeweg 22, 1505 HH Zaandam, tel. 075-123451

U wilt meer weten?
Vraag het programma.